

Förslag A 1943/UKK
Behandlas i Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Betänkande över medlemsförslag om globala geoparker

Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur man kunde samarbeta mera inom miljöuppfostran och skapa starkare nordiska nätverk inom ramen av globala geoparker. I fokus bör vara att stärka barn och ungas kunskap om hållbar utveckling och naturens värde.

Bakgrund

Naturturism bidrar till att skapa bredare förståelse för naturens värde och en hållbar utveckling för lokalsamhället, ur såväl ett socialt som ekonomiskt perspektiv. Denna förståelse bör främjas redan i barndomen och därför är det skäl att utöka samarbetet mellan skolor i Norden inom miljöuppfostran.

Geologi är en av de växande trenderna inom naturturism och de så kallade geoparkerna har blivit allt populärare. Målet med geoparker är att sprida kunskap om geologi och geologiska besöksmål genom att berätta samband mellan geologi, biologi, människor och kulturhistoria. Detta sker genom att utveckla områdets ekonomi hållbart genom geoturism. Mycket av geoparkernas verksamhet är riktad till barn och unga.

Globala geoparker utses av FN-organet Unesco och geoparkerna kan jämföras med nationalparker och UNESCO:s världsarv, även om geoparker inte är naturskyddsområden. Idag finns det 195 geoparker i 48 länder. Nyligen fick Sverige sin första officiella globala geopark. I Finland (4), Island (2), Norge (4) och Danmark (2) finns globala geoparker sedan tidigare. Geoparkerna samarbetar i det globala geoparksnätverket, som syftar till att skapa band mellan geoparker världen över.

De nordiska länderna har mycket att vinna på att samarbeta mera gemensamt kring miljöuppfostran och geoparker. Tillsammans kan vi sätta våra nordiska områden på världskartan och öka kontakten mellan människa och natur.

Utskottets synpunkter

Utskottet för kunskap och kultur ställer sig bakom den socialdemokratiska gruppens förslag om att rekommendera Nordiska ministerrådet att utreda hur man kan samarbeta mera inom miljöuppfostran och skapa starkare nordiska nätverk inom ramen för globala geoparker.

I arbetet med att förmedla kunskap om geoparkernas betydelse bidrar huvudmännen som förvaltar parkerna till att öka människors medvetenhet om och förståelse för utmaningar som våra samhällen står inför, som hållbar resursanvändning, hur klimatförändringarna påverkar våra samhällen och hur vi kan reducera risken för naturkatastrofer.

Det förmedlande arbetet bidrar även till att lokalbefolkningen i närheten av geoparkerna känner stolthet och identifikation med området. Geoparkerna skapar även förutsättningar för innovativa näringar och nya arbetstillfällen i spåren av den geoturism som parkerna bidrar till.

Viktigt för att få ett område utnämnt till UNESCO Global Geopark är att det finns en bottom-up strategi som styr arbetet, dvs. att lokala och regionala aktörer, såväl från civilsamhället som från den politiska nivån är involverade i alla processer. Det handlar om involvering av markägare, lokala och regionala föreningar, skolor, turistorganisationer och i förekommande fall urfolksorganisationer.

Organisationen bakom geoparken kan se olika ut, till exempel som en samverkan mellan de kommuner som ligger inom eller i anslutning till geoparken eller som i fallet Geopark Oddsherred i Danmark som en självständig fond där Oddsherred kommun ingår i styrelsen. Finansieringen av drift och skötsel av parkerna består av medel från kommunerna och sökta medel från externa fonder.

Geopark som begrepp etablerades 2015 av UNESCO är därmed fortfarande ganska nytt och inte lika välkänt som UNESCO:s Världsarv och Biosfärområden. Det existerar idag ett informellt nätverkssamarbete mellan de nordiska geoparkerna. Tanken med förslaget är att göra en utredning om hur detta informella nätverk kan samarbeta tätare och lära av varandra om t.ex.

- Förmedlings- och informationsinsatser gentemot skolor om hållbar utveckling och geologi
- Involvering av lokalsamhällena i anslutning till geoparkerna
- Hur geoparkerna kan bidra till hållbar turism
- Marknadsföringsinsatser nationellt och internationellt
- Hur man kan attrahera extern finansiering

En rapport skulle kunna presenteras på The Global Geoparks Network internationella konferens eller på ett möte i UNESCO Global Geoparks Council som utvärderar och föreslår nya geoparker. En rapport med förslag på nordiska lösningar för förmedling, involvering, hållbarhet, kommunikation och finansiering ger inte bara nordisk nytta utan kan även få internationellt genomslag.

Förslaget bör vara av intresse för flera sektorer i det nordiska samarbetet, miljö- och klimat, hållbarhet, tillväxt, friluftsliv och utbildning och forskning. Det bidrar därmed till ministerrådets fokus på tvärsektorielt samarbete och till målet om att Norden ska vara världens mest hållbara region 2030.

København, den 5. september 2023

Camilla Gunell (ÅSD)

Henrik Møller (S)

Lars Mejern Larsson (S)

May Britt Lagesen (A)

Pinja Perholehto (sd)

Brigitte Klinskov Jerkel (KF)

Marko Kilpi (saml)

Noora Fagerström (saml)

Ville Väyrynen (saml)

Ulrica Liljeberg, (C)

Hafdís Hrönn Hafsteinsdóttir (Frfl)

Kathrine Kleveland (Sp)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Victoria Tiblom (SD)

Helge André Njåstad (FrP)